

Om entomologers færden i skove

På det sidste fællesmøde for bestyrelsesmedlemmer fra landets fem entomologiske foreninger, som afholdtes den 18.5.1974 på Hofmangave på Fyn, blev blandt mange andre spørgsmål også drøftet, i hvilket omfang og på hvilken måde entomologiske indsamlinger kan finde sted i statens skove.

Da vi under mødet ikke kunne nå frem til en afklaring heraf, blev vi enige om at lade Entomologisk Forenings Fredningsudvalg tage sig af spørgsmålet. Direktoratet for Statsskovbruget blev herefter kontaktet med et resultat, som vil fremgå af det efterfølgende.

Først skal det nævnes, at en entomologs som enhver anden skovgængers rettigheder og forpligtelser under færden i statsskovene er angivet i Naturfredningsloven af 1969, samt at derunder hørende mere specielle bestemmelser om færdsel og ophold i skove, »der tilhører staten, kommuner, kirker, præsteembeder og offentlige stiftelser« er samlet i en let læselig og overskuelig bekendtgørelse fra Landbrugsministeriet fra 1972. I bekendtgørelsens indledende paragraffer omtales, hvorledes skove af disse kategorier er åbne for almenheden, blot der til dem fører offentlig vej eller sti, eller at de grænser op til strandbredder, kyststrækninger eller andre udyrkede områder, som ifølge Naturfredningsloven er åbne for almenheden. Dog må man erindre, at det er forbudt at betræde eller passere stengærder, jordvolde eller andre hegn, når man vil ind i skoven.

Mens man i ovennævnte skove normalt kan færdes overalt – undtagen naturligvis i nyplantninger, juletrækulturer o. lign. – hele døgnet igennem, er dette ikke tilladt i de private skove, således som det fremgår af de standardiserede publikumsskilte, der er anbragt ved indfaldsvejene til disse. Iøvrigt er privatejede skove under 5 ha, når intet andet er meddelt, lukkede for almenheden, da disse skove ofte mere må karakteriseres som parker, hvor særlige publikumssårbare driftformer gør sig gældende.

Igennem lovgivningen er der således hjemlet os en række rettigheder for færdsel og ophold i vore skove, men derfor må man alligevel aldrig glemme, at man færdes som gæst de pågældende steder, og at man derfor, alene ud fra simple høflighedsgrunde, skal iagttage det, som er skrevet i vor peje: Om indsamling af insekter, 1) før indsamling bør der indhentes tilladelse til at samle i det pågældende område, hvadenten det er privatejet eller offentligt, og 2) overhold altid de foreliggende regler for færdsel i området.

Om entomologers færden i skove

Man må i denne forbindelse vide at, om man færdes i skoven anderledes end tilladt, er skovens personale lovmæssigt berettiget til at kræve oplysninger om navn, stilling og bopæl, og hvis man nægter dette, da har ret til at føre en til nærmeste politimyndighed.

Indenfor de ovenanførte – og efter vor mening ikke urimelige – rammer kan entomologen om dagen uhindret foretage sine indsamlinger. Natfangst derimod ligger det langt tungere med, idet vi da bliver anbragt i bås med skovpersonalets fra gammel tid af argeste fjender, nemlig krybskytterne, for så vidt der er tale om indsamling med lyslokning.

Den lovmæssige baggrund herfor fremgår af førnævnte bekendtgørelse fra Landbrugsministeriet, hvor der i § 13, stk. 3, står: »Benyttelse af stærkt lys (projektørlys) må uden skovbestyrelsens tilladelse kun benyttes ved færdsel ad skovveje og stier og kun til belysning af den vejbane, der befærdes«. Al anden form for kraftigt lys vil umiddelbart opfattes som krybskytters, der søger at blænde og dermed fastholde vildtet, før det søges nedskudt.

Som førnævnt indledte Entomologisk Forenings Fredningsudvalg i sommeren 1974 forhandlinger med Direktoratet for Statsskovbruget, og hurtigt kom disse til netop at dreje sig om, hvilke former for natfangst af insekter, der evt. alligevel kunne tolereres i vore statsskove. Resultatet af disse diskussioner fik sit sluttelige udtryk i det nedenfor citerede cirkulære af 3.10.1974, der er udsendt som rettesnor fra direktoratet til samtlige vore statsskovdistrikter:

»Fangst af insekter ved lys om natten.

Direktoratet har fra professor N. Haarløv, som repræsentant for de i landet eksisterende 5 entomologiske foreninger fået en forespørgsel om mulighederne for tilladelse til indfangning af insekter ved lys om natten i statsskovene. Metoderne til indfangningen indebærer enten brug af et skarpt lys placeret i ca. 50 cm højde over jorden og frembragt af en batteri- eller benzindrevet motor eller ved påsmøring af sirupmasse på stolper, stammer eller lignende.

Direktoratet har besvaret henvendelsen med en henvisning til, at man ikke generelt kan dispensere fra Landbrugsministeriets bekendtgørelse af 19.4.72 om offentlighedens færdsel og ophold i offentlige skove, og at man i det enkelte tilfælde må henvise entomologer til at rette henvendelsen til den lokale skovbestyrelse om tilladelse til indfangning. Endvidere at evt. tilladelse kun kan gives til enkeltpersoner, der foretager indfangning med et seriøst videnskabeligt sigte, forstået i bred betydning. Ligeledes at der ikke i forbindelse med indfangningen kan gives tilladelse til motorkørsel på skovvejene eller til brug af støjende motorer som lyskilde.

Med iagttagelse af disse begrænsninger har direktoratet intet at indvende mod, at tilladelser til indfangning gives af distrikterne«.

Af skrivelsen fremgår det, at direktoratet har besvaret Fredningsudvalgets henvendelse med forståelse og velvilje, og specielt vil vi i den forbindelse tillade os at fremhæve formuleringen af følgende dispensationsmulighed (2. afsnit, lin. 4): »Endvidere at evt. tilladelse kun kan gives til enkeltpersoner, der foretager indfangning med et seriøst videnskabeligt sigte, forstået i bred betydning«.

For udenforstående vil den sidste tilføjelse (»forstået i bred betydning«) sikkert virke noget desorienterende, og vi tillader os derfor at citere følgende fra brev 2.9.1974 fra Fredningsudvalget til Direktoratet for Statskovbruget:

»Til Direktoratets udtalelse om, at sådanne dispensationer fortrinsvis vil blive givet til samlere, der arbejder med »seriøst videnskabeligt sigte«, er vi naturligvis ganske indforstået med rimeligheden i en sådan tilføjelse, men på den anden side også klar over, at det er særdeles vanskeligt i mange tilfælde at afgøre, hvad der forstås med »videnskabeligt sigte«.

I en større sammenhæng vil nemlig helt elementært udførte enkeltindsamlinger senere hen alligevel meget vel kunne danne grundlag for videnskabelige bearbejdelser af den danske insektverden, selvom indsamleren i sin tid, da han fangede de pågældende dyr, ikke havde gjort sig dette klart. Det vil således være meget uheldigt, om der for en sådan »elementær-indsamler« rent administrativt vil blive lagt hindringer i vejen, og vi vil derfor foreslå Direktoratet at sløjfe den citerede tilføjelse om videnskabeligt sigte og alene overlade afgørelsen af en evt. dispensationstildeling til den pågældende skovbestyrers bedste skøn«.

Som det kan ses af Direktoratets skrivelse, gik det ikke så langt, som vi havde ønsket, men da vort udtryk i brevet (2. afsnit, 1. lin.): »I en større sammenhæng« meningsmæssigt er identisk med Direktoratets: »Forstået i bred betydning« åbnes dog hermed formelt mulighed for, ved velvillig fortolkning af den pågældende skovbestyrelse, at også den samler, der ikke har et umiddelbart videnskabeligt sigte for øje, alligevel vil kunne få tilladelse til natfangst.

Et andet problem i denne forbindelse er selve lyskilden. Har man batterier som lyskilde, skulle sagen hermed være i orden. Det er den derimod ikke, hvis man benytter en motordreven lysmaskine, idet vi i den sammenhæng må slås i hartkorn med knallertkøerne, hvis maskiner indtil forveksling afgiver samme lyde som en lysmaskine, og ikke mindst når denne er af ældre dato, noget slidt og står frit fremme på skovbunden. Lovmæssigt er Direktoratet atter på sikker grund, byggende på Landbrugsministeriets bekendtgørelse, hvor der i § 18 bl. a. står ganske kategorisk: »Generende og støjende adfærd er forbudt«.

Om entomologers færden i skove

Angående lysfangst i skove så kan der nu ikke længere herske tvivl om, at denne fangstmetode er ildeset af skovbestyrelserne for de offentlige skove og formentlig snart også fra de privatejedes.

Trods dispensationsmulighederne skal man sikkert i fremtiden kun undtagelsesvis regne med tilladelse til lysfangst sådanne steder, hvad ikke, som nævnt, har sin årsag i modvilje mod entomologer eller ønske om at frede skovens insekter, men slet og ret at vi, når vi skal drive lysfangst, administrativt bliver så vanskelige at holde ude fra krybskytter og knallertkørere, at skovbestyrelserne, om end nødtvungent, ser sig foranlediget til at bekæmpe alle tre kategorier under ét.

Situationen er således uheldig for de entomologer, der helt overvejende benytter lysfangst til indsamling, og ikke samtidig selv har råderum over passende areal hertil. Dog er der selvfølgelig ingen grund til derfor at opgive at samle ind om natten, blot må man søge frem til andre metoder som f. eks. til genoplivelse af sukkerlokningsmetoderne, hvor anvendelsen af kunstigt lys jo er indskrænket blot til den almindelige orientering i mørket, samt til røgtningen af de besmurte flader.

Entomologisk Forenings Fredningsudvalg